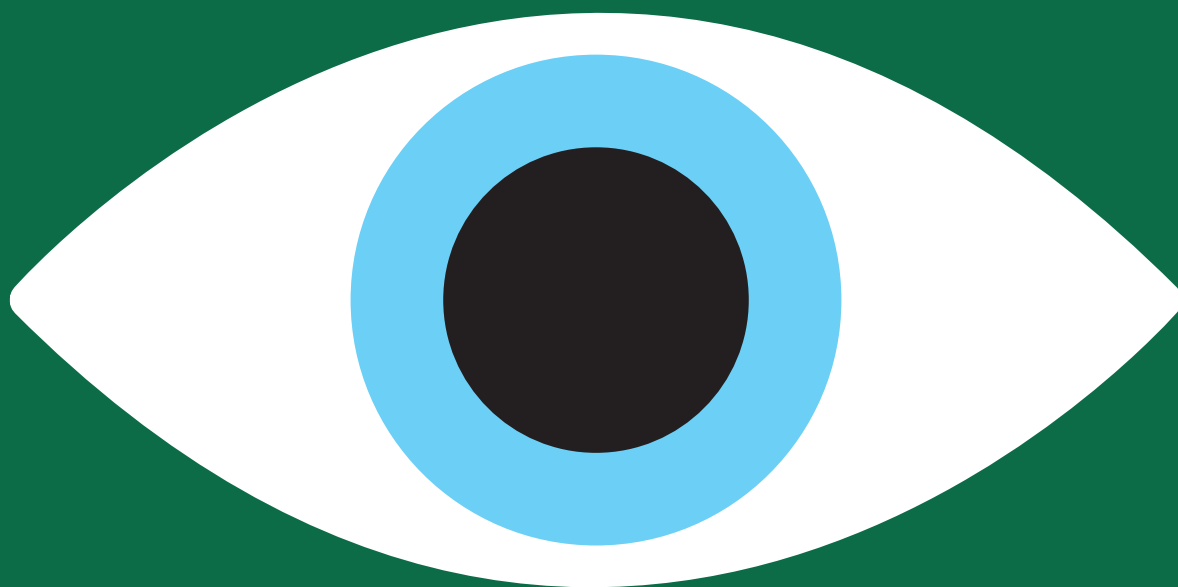

Billedkunstfaget

Visuel kultur i indskolingen

Et inspirationskatalog

Cathrine Wraber

SKOLERNES FORLAG

Indholdsfortegnelse

Introduktion	4
Lærervejledning	5
Øvelser	7
1. Jeg ser på verden med andres øjne	9
– Hvem ser og hvad ser de?	
– Ud på skolen som en anden	
– Steder med betydning	
Begrebsliste	13
Litteratur	16
Kopiark	17

Introduktion

Når du kaster dig selv og dine elever ud i en eller flere øvelser fra inspirationskataloget vil du opbygge dine elevers visuelle kompetencer. Visuel kompetence rummer både evnen til at kunne afkode og aflæse visuelle informationer og det at skabe betydning med visuelle udtryk (Buhl, 2011). Kataloget dykker ned i den visuelle kultur og anvender begrebet både som genstandsfelt/indhold og som didaktisk tilgang.

Tanken med dette er at undervisningens indhold må hentes fra og afspejle den verden eleverne lever i. Eleverne skal forholde sig til denne verden og opøve kompetencer der skal kvalificere dem til at kunne begå sig og forholde sig reflekteret og bevidst i og med de visuelle fænomener de møder på deres vej.

Hvad kan man arbejde med, når man skal have visuel kultur som genstandsfelt? Visuel kultur er alt det visuelle vi omgiver os med. Det er skilte, fotoalbums, indretning, impressionistiske malerier, mormors kaffebord, nationaldragter, arkitektur, forsider på kulørte magasiner, kolonihaver, sociale medier, offentlige rum, et menukort, lærebogsillustrationer, bræt- og computerspil, reklamer, en skolegård og sågar køreplanen for bus 5c i København. Listen kunne fortsættes og blive en hel del længere end den ønskeliste du får fra familien til jul. Ja, faktisk kan det og bør det lige nævnes at en ønskeliste også er visuel kultur!

I kataloget benyttes visuel kultur som sagt også som didaktisk tilgang. Øvelserne er udformet med stærk inspiration af Helene Illeris' fire B'er: billede, betragter, blik og begivenhed (Illeris, 2005). Modsat at arbejde med billedet som selvstændig og uafhængig størrelse, arbejdes der her med de fire b'er som et relationelt felt. Når der arbejdes med de fire b'er arbejdes der visuelt kulturpædagogisk.

Billedet omfatter alle visuelle fænomener. Forståelsen af billedet hviler på det brede billedbegreb. Den lange liste for to afsnit siden er en opremsning af billeder.

Betragteren er den der ser og den position der ses fra.

Blikket er måde betragteren ser billedet på. Det kan være vurderende, spørgende, pessimistisk m.v.

Begivenheden omfatter hele synssituationen. Det er mødet mellem billede, betragter og blik. Illeris siger det bedst, begivenheden er "Billedet som det ser ud for denne betragter, i denne situation, på denne dag, med dette blik." (Illeris, 2005).

Hvis du gerne vil læse mere om visuel kulturpædagogik vil jeg henvise dig til Mie Buhl og Ingelise Flensborgs bog Visuel Kulturpædagogik fra 2011.

God arbejdslyst!

Lærervejledning

Kataloget er delt op i kapitler. Hvert kapitel har et tema med et særligt fokus. Fokus i første kapitel "Jeg ser på verden med andres øjne", er at skærpe elevernes opmærksomhed for at billeder bliver oplevet forskelligt alt efter hvem man er. Alle kapitler består af en række øvelser. Til hver øvelse er der knyttet et par ord til hvorfor og hvordan øvelsen skal udføres. Derudover er der til de fleste øvelser et eller flere kopiark du kan vælge at gøre brug af.

Da læremidlet er et inspirationskatalog er der skruet ned for lærerstøtten. Der er dog til hver øvelse knyttet nogle tanker og idéer til didaktisering af øvelsen. Men du som lærer ved mest og skal derfor vælge og redigere øvelserne ud fra dit eget professionelle skøn.

En vigtig information til dig som lærer er, at de forskellige kapitlers øvelser hænger sammen og er rangeret sådan, at der er progression i øvelserne. Derfor kan det godt være svært for eleverne at lave den sidste øvelse i et kapitel, hvis de ikke har lavet de foregående øvelser.

Øvelser

1.
**Jeg ser på verden
med andres øjne**

Hvem ser og hvad ser de?

I denne øvelse skal eleverne træde i en karakters sted. Eleverne skal se på verden, her repræsenteret i fotografier, igennem karakterens øjne. Når eleverne skal lave denne øvelse er det for at eleverne forstår hvor forskelligt vi ser selvom vi ser på det samme. Eleverne øver sig i at se med andres øjne og lade deres egne tanker og betragtninger træde i baggrunden.

Forberedelse

I øvelsen her skal du bruge kopiark 1, kopiark 3 og evt. kopiark 2. Kopiark 1 består af fire karaktere, kopiarket printes i et antal så hver elev kan låne mindst én karakter. Kopiark 3 er en række billeder som eleverne skal tale om i øvelsen. Du kan her vælge et par stykker ud. De kan printes eller de kan vises på et smartboard. Du kan også vælge selv at finde nogle billeder eleverne skal arbejde med – måske du ligger inde med nogle billeder som er mere relevante for netop din klasse.

Øvelsen

Før øvelsen

Eleverne får uddelt en figur hver. I par skal eleverne helt kort præsentere deres tildelte karaktere for hinanden. Dernæst taler I på klassen om karaktererne. Nu viser du eleverne et billede. I fællesskab beskrives billedet og I taler om hvilke associationer billedet giver jer. Dernæst skal billedet beskrives fra de fire karakteres synvinkler. Hvordan vil pensionisten beskrive billedet? Hvad lægger hun særligt mærke til? Hvad føler hun når hun ser billedet? Her kan du med fordel anvende spørgsmålene fra kopiark 2.

Øvelsen

Eleverne skal nu lave quiz og byt*. Du præsenterer et billede for eleverne, eleverne har hver en karakter hvis øjne de skal betragte billedet med, eleverne finder sammen to og to, præsenterer billedet, med deres tildelte karakter, for hinanden, nu bytter de kort (karakter) og finder en ny ledig makker. Når du tænker de har talt nok om billedet, præsenterer du et nyt billede for eleverne og øvelsen gentages igen. Sådan bliver du ved til eleverne har været igennem en række billeder.

Efter øvelsen

Nu samles eleverne igen. Først kan eleverne i par tale om hvad der var svært, hvad der var sjovt og de kan også prøve at finde et godt eksempel på en karakter der ser på billederne meget anderledes end de selv ville gøre. Nu kan du samle op på hvad eleverne fandt frem til i deres par samtale. Måske er der et par pointer der går igen?

Til sidst kan du finde et billede eller to frem hvor I i fællesskab ser på billedet med en eller flere karakteres blik.

IDÉ
Print en stak af kopiark 1, klip karaktererne ud, laminér kortene og gem dem i billedkunstlokalet til fremtidigt brug.

Ud på skolen som en anden

I denne øvelse skal eleverne igen træde i en karakters sted. Denne gang skal de ikke arbejde med billeder fra kopiarkene, men ud på skolen og se med karakterens øjne.

Når eleverne skal lave denne øvelse er det for at eleverne skal opleve at de steder og genstande de hver dag er i nærheden af på en anden måde end de er vant til i deres hverdag. Eleverne får måske øje på noget nyt og kan forholde sig til stedet og genstanden på en ny måde. Denne undersøgende tilgang er et forsigtigt skub i retning af at eleverne kan undre sig og stille spørgsmål til alt det visuelle de ser og møder i hverdagen.

Forberedelse

Det er en god idé at lave en liste med genstande og steder eleverne skal se på. Der ligger et skema til dette i kopiark 5. På kopiarket er der rum til at du kan fylde steder og genstande ind og rum til at eleverne løbende kan skrive stikord. Derudover skal du igen bruge kopiark 1 med de fire karakterer. For at du og eleverne kommer hele vejen rundt i jeres samtale om stedet og genstanden kan du anvende kopiark 4.

Øvelsen

Før øvelsen

Eleverne skal brainstorme over forskellige steder og genstande der findes på deres skole. Det gøres i par. Når eleverne har talt sammen den tid du har afsat, samler I sammen op på klassen. Nu vælger du et sted eller en genstand I skal tale om. Det er vigtigt at I bevæger jer derhen eller har genstanden foran jer. Først taler I om stedet eller genstanden med jeres eget blik, og derefter skal I hive de fire karaktere op og tale ud fra dem og hvad de ser og tænker. Du kan vælge at det hele sker som klassesamtale, du kan lade eleverne tale i par eller du kan lave en hurtig omgang quiz og byt.

Øvelsen

Nu skal eleverne have udleveret kopiarket. I kan tale kort om de steder og genstande du har udfyldt, og så skal eleverne ellers ud og se og undersøge genstande og steder med de fire karakteres blikke. Eleverne kan med fordel arbejde i små grupper.

Efter øvelsen

Når den afsatte tid er gået samles I i klassen og samler op på det I fandt ud af. Hvad var svært, sjovt eller spændende? Opdagede I noget nyt? Prøv at få eleverne til at tale om andre steder og genstande på skolen der kunne være spændende at undersøge.

Steder med betydning

I denne øvelse skal eleverne finde et sted på skolen som betyder noget særligt for deres karakter. Når eleverne skal lave denne øvelse er det for at eleverne skal øve sig i at sætte ord på og argumentere for det andre ser og føler. Eleverne skal øve sig i at lade deres egne tanker og betragtninger træde i baggrunden.

Forberedelse

I øvelsen skal eleverne bruge karduspapir, tegneunderlag, tegneblyanter, og, kopiark 1 med de fire karakterer.

Øvelsen

Før øvelsen

Eleverne får i grupper udleveret en karakter. De skal i gruppen brainstorme over hvilke steder på skolen som kan have særlig betydning for deres karakter.

Når grupperne har fundet frem til et sted af betydning, og inden de skal ud på skolen og undersøge det, kan I på klassen repetere de spørgsmål I har stillet i øvelserne "Hvem ser og hvad ser de?" og "Ud på skolen som en anden".

Øvelsen

Når gruppen har fundet frem til et sted med særlig betydning, skal gruppen tage ud og undersøge stedet. Når de har talt om stedet skal alle gruppemedlemmer tegne en skitse af stedet og tage den med tilbage til klassen igen.

Efter øvelsen

Grupperne samles i klassen og hver gruppe skal fortælle om hvilken betydning stedet har for deres karakter.

Begrebsliste

Quiz og byt

Øvelsen er kendt fra Cooperative Learning. Eleverne skal op og stå og ud på gulvet. Der skal være god plads. Så ryd gulvet for stole og papirkugler. I dette tilfælde får hver elev et kort med en karakter, og de finder en makker at parre op med. Begge elever fortæller hvad deres karakter tænker om det præsenterede billede og derefter byttes karakter. Når eleverne har byttet karakter rækker de hånden op for at signalere, at de er frie og klar til at parre op med en ny makker. Sådan fortsætter øvelsen.

Litteratur

Buhl, Mie & Flensborg, Ingelise (2011) *Visuel Kulturpædagogik*. Hans Reitzels Forlag.

Illeris, Helene (2005) *Fra klassisk dannelse til visuel kultur – historiske og aktuelle strømninger i skandinavisk billedpædagogik*. Billedpædagogisk tidsskrift nr. 1.

Kopiark

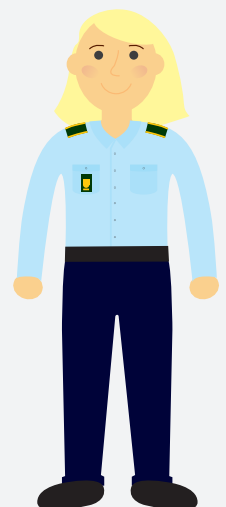
Kopiark 1

Pensionist

Læge

Politimand

Håndværker

Kopiark 2

Hjælpe spørgsmål til “Hvem ser og hvad ser de?”

Hvad ser du på?

Hvordan ser det ud?

Har jeg set det før? Hvornår? Hvor?

Hvad kan det bruges til?

Hvad får du lyst til at gøre med det?

Hvad får det dig til at føle?

Kopiark 3

Kopiark 3

Kopiark 3

Kopiark 4

Hjælpe spørgsmål til “Ud på skolen som en anden”

Hvad ser du på?

Hvordan ser det ud?

Har jeg set det før? Hvornår? Hvor?

Hvad kan det bruges til?

Hvad får du lyst til at gøre med det?

Hvad får det dig til at føle?

Kopiark 5

Hvem ser:	
Sted	Stikord

Visuel kultur i indskolingen er et inspirationskatalog til dig der underviser i billedkunst i 2. og 3. klasse. Du og eleverne skal arbejde med øvelser som handler om visuel kultur og I må indstille jer på at skærpe jeres blik, for alt hvad I ser omkring jer er visuel kultur. Heldigvis vil øvelserne guide jer og gøre jer i stand til at navigere og reflektere over det I ser på.

1 234567 890128 >